17. Hakman A., Vaskan I., Kljus O., Liasota T., Palichuk Y., Yachniuk M. Analysis of the acquisition of expertise and mastery of physical skills for performing techniques by young footballers. *Journal of Physical Education and Sport*, 2018. Supplement issue 2, pp. 1237–1242.

18. Halyna Bezverkhnia, Tetiana Fedirchyk, Viktoria Tsybulska, Mykola Maievskyi, Tetiana Osadchenko, Serhii Ilchenko, Anna Hakman Formation of motivation for professional and applied physical training in future elementary teachers. *Journal of Physical Education and Sport*. Vol 2019. (Supplement issue 2), pp. 299–304.

19. Stefyuk I, Kochyna M, Kochin O. Gender characteristics of the reaction to the trainin load of athletes specializing in hand-to-hend combat with partial contact with the opponent. *Slobozhanskyi herald of science and sport*: [scientific and theoretical journal]. Kharkiv: KhSAPC; 2020; 8 (3): 34-52.

Reference

1.Burla A.O., Voznyi A.P., Burla O.A., Velychko O.O. (2020). Fizychna pidhotovlenist uchniv serednoho shkilnoho viku, yaki zaimaiutsia vilnoiu borotboiu. Problemy ta perspektyvy rozvytku fizychnoho vykhovannia, sportu i zdorovia liudyny : materialy V Vseukr. nauk.-prakt. konf. (23-24 kvitnia 2020 r.) / holov. red. O. K. Kornosenko. – Poltava : Simon, 2020. Redaktsiina kolehiia : 102.

2.Hakman A.V. (2010). Orhanizatsiia rekreatsiino-ozdorovchoi diialnosti ditei 11-14 rokiv v umovakh dytiachoho taboru vidpochynku [Organization of recreational and recreational activities of children 11-14 years old in conditions of children's recreation camp] : dys. … kand. nauk z fiz. vykhovannia i sportu : 24.00.12. Kyiv, 2011. P. 231

3.Hvozdetska S.V., Ursaki O. V. (2020). Vplyv sektsiinykh zaniat z vilnoi borotby na fizychnyi stan yunakiv 15–17 rokiv. Suchasni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu riznykh hrup naselennia : materialy XKh Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii molodykh uchenykh : / vidpovid. red. Ya. M. Kopytina, nauk. red. O. A. Tomenko. Sumy : SumDPU im. A. S. Makarenka, 2020. 40-42.

4.Horiuk, P. (2019). Basketbol yak zasib perekhodu iz sylovoi roboty na shvydkisnu v yedynobortsiv u period mizhsezonnia. Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Seriia: Fizychna kultura, (32), 55-59.

5.Horiuk, P. (2023). Motyvatsiia ditei 8-10 rokiv do zaniat hrepplinhom. Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Seriia: Fizychna kultura, (39), 36-41.

6.Horiuk, P. I. (2017). Osoblyvosti kharchuvannia yak zasobu vidnovlennia u pankrationi. Molodyi vchenyi, (1), 103-106.

7.Horiuk, P., Danylenko, O. (2021). Psykhofiziolohichnyi stan sportsmeniv yedynobortsiv u mizhsezonni. http://enpuir.npu.edu.ua, 60.

8. Kryvenko, A. Yu. (2022). Metody rozvytku spetsialnoi vytryvalosti u divchat, shcho zaimaiutsia vilnoiu borotboiu. Redaktsiina kolehiia: 126.

9. Martynov Yu.O., Krylov A.H. (2021). Cuchasni pidkhody do vyvchennia tekhniko-taktychnykh dii v dziudo. 2021.

10. Rohalskyi V. (2022). Osoblyvosti zastosuvannia spetsialnykh pryiomiv rukopashnoho boiu. Materialy konferentsii MTsND 26.08.2022; Chernivtsi, Ukraina (2022): 431-432.

11. Sokolovskyi, V., Tarasenko A., Chyzhov I. (2022). Osoblyvosti sportyvnoi pidhotovky yunykh bortsiv. Suchasna nauka: tendentsii ta perspektyvy: 92.

12. Chernozub A., Potop V., Adamovich R., Shtefiuk I., Sherstiuk L. (2020). Osoblyvosti struktury trenuvalnoho zaniattia z rukopashnoho boiu ta mekhanizmiv yoho korektsii. Ukrainskyi zhurnal medytsyny, biolohii ta sportu. 2020; 5(4): 484–91.

13. Shynkaruk O A. (2017). Osoblyvosti psykhofiziolohichnoho vidboru sportsmeniv u protsesi bahatorichnoho vdoskonalennia. Aktualni problemy fizychnoho vykhovannia ta metodyky sportyvnoho trenuvannia. 2:66-74.

14. Shtefiuk IK, Kochyna ML, Kochin OV. (2020). Henderni osoblyvosti reaktsii na trenuvalne navantazhennia sportsmeniv, shcho spetsializuiutsia u rukopashnomu boi z lehkym kontaktom z suprotyvnykom.Slobozhanskyi naukovo-sportyvnyi visnyk. 2020; 3 (77): 47-71.

15. Andrieieva O., Hakman A. (2018). Health status and morbidity of children 11-14 years of age during school. Journal of Physical Education and Sport, Supplement issue 2, 1231–1236

16. Hakman A., Vaskan I., Kljus O., Liasota T., Palichuk Y., Yachniuk M. (2018). Analysis of the acquisition of expertise and mastery of physical skills for performing techniques by young footballers. Journal of Physical Education and Sport, Supplement issue 2, pp. 1237–1242.

17. Halyna Bezverkhnia, Tetiana Fedirchyk, Viktoria Tsybulska, Mykola Maievskyi, Tetiana Osadchenko, Serhii Ilchenko, Anna Hakman (2019). Formation of motivation for professional and applied physical training in future elementary teachers. Journal of Physical Education and Sport. Vol 19 (Supplement issue 2), pp. 299–304.

18. Chernozub AA, Kochina ML, Kochin OV, Adamovich RG, Shtefiuk IK, Gorban AYe. (2020). The Impact of Training Load on the State of the Vestibular System of Athletes specializing in Hand-to-Hand Combat. Journal of Physical Education and Sport ® (JPES). 2020; 20(3):1628-36.

19. Stefyuk I, Kochyna M, Kochin O. (2020). Gender characteristics of the reaction to the trainin load of athletes specializing in hand-to-hend combat with partial contact with the opponent. Slobozhanskyi herald of science and sport: [scientific and theoretical journal]. Kharkiv: KhSAPC; 2020; 8 (3): 34-52.

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.9(182).12
УДК 796 :373

Гедзюк Д.О.
аспірант
Житомирський державний університет імені Івана Франка
https://orcid.org/0000-0001-7352-0566

СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Анотація. *Проблеми фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти є багатогранними та потребують комплексного підходу. Вирішення цих проблем можливе через реформування навчальних програм, покращення інфраструктури, підвищення кваліфікації вчителів, впровадження інноваційних технологій та налагодження співпраці між закладами освіти, батьками та громадою що буде сприяти формуванню здорового покоління, здатного протистояти викликам сучасного світу.*

Мета статті полягає у визначені основних аспектів стану фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти на сучасному етапі.

У результаті дослідження вдалося обґрунтувати основні аспекти процесу фізичного виховання та визначити шляхи його удосконалення: покращення матеріально-технічної бази через модернізацію спортивних залів та майданчиків, придбання сучасного обладнання та інвентарю; самоудосконалення вчителя фізичної культури; використання інноваційних засобів та методів навчання; використання комп'ютерних технологій, застосування фітнес-трекерів, мобільних додатків та інших інноваційних технологій для моніторингу фізичної активності учнів; врахування індивідуальних особливостей здобувачів загальної середньої освіти та залучення дітей з обмеженими можливостями здоров'я; формування здорового способу життя; налагодження співпраці закладів освіти з батьками та громадою, залучення їх до організації і проведення різних фізкультурно-оздоровчих заходів.

Ключові слова: *здобувачі освіти, аспекти, процес фізичного виховання.*

Hedziuk Dmytro. Current state of physical education in general secondary education institutions.

Annotation. *The challenges of physical education in general secondary education institutions are multifaceted and require a comprehensive approach. These challenges can be addressed through the reform of educational programs, improvement of infrastructure, enhancement of teacher qualifications, implementation of innovative technologies, and fostering cooperation between educational institutions, parents, and the community. Such efforts will contribute to the development of a healthy generation capable of addressing the challenges of the modern world.*

The objective of the article is to identify the key aspects of the current state of physical education in general secondary education institutions.

The study justifies the main aspects of the physical education process and outlines the ways for its improvement: enhancement of the material and technical base through the modernization of gyms and sports grounds, acquisition of modern equipment and tools; self-improvement of physical education teachers; use of innovative teaching methods and tools; application of computer technologies, fitness trackers, mobile apps, and other innovative technologies to monitor students' physical activity; consideration of the individual characteristics of general secondary education students, including the involvement of children with special needs; promotion of a healthy lifestyle; establishment of cooperation between educational institutions, parents, and the community, and engaging them in the organization and implementation of various physical and health-related activities.

Keywords: *school students, aspects, physical education process.*

Постановка проблеми.

Проблеми фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти є багатогранними та потребують комплексного підходу. Вирішення цих проблем можливе через реформування навчальних програм, покращення інфраструктури, підвищення кваліфікації вчителів, впровадження інноваційних технологій та налагодження співпраці між закладами освіти, батьками та громадою що буде сприяти формуванню здорового покоління, здатного протистояти викликам сучасного світу.

Аналіз літературних джерел. Аналіз літератури, яка висвітлює роботу фахівців сфери фізичної культури і спорту вказує на проблеми фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти [12; 15; 17]. Ряд науковців [1; 2; 3; 12; 14] розкривають процес фізичного виховання та констатують недостатній рівень фізичної активності учнів, застарілі методики викладання, погану матеріально-технічну базу та недостатню підготовку вчителів.

Численні публікації свідчать про суттєве покращення ситуації через впровадження інноваційних технологій, покращення умов праці для вчителів, активна участь громади що сприятиме формуванню здорового способу життя серед школярів [4; 8; 9; 13; 16].

Літературний огляд наукових праць вказує на актуальність досліджень у цьому напрямі та висвітлює різноманітні сторони фізичного виховання в українських школах.

Зокрема, автори О. Котова, В. Цибульська і Г. Суханова у своїй науковій роботі досліджують особливості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури для роботи в новій українській школі. Автори наголошують на важливості вивчення та аналізу цих особливостей у контексті сучасних вимог освітньої системи [8].

Актуальне дослідження провела О. Череповська, яка розглядала фізичне виховання учнів в умовах дистанційного навчання. Вона зосереджується на визначенні оптимальних стратегій та методів для забезпечення ефективного фізичного розвитку учнів під час дистанційного навчання [16].

Автори С. Моїсеєв, В. Гузар й В. Свирида у своєму дослідженні зробили акцент на інноваційності фізичної культури. Вони також виокремили концептуальні засади розвитку предметних компетентностей учнів 1–4 класів на уроках фізичної культури в Новій українській школі [10; 11].

О. Литвин досліджував використання інформаційних технологій здобувачами освіти під час самостійних занять фізичними вправами, фокусуючись на аналізі того, як сучасні технології можуть покращити ефективність та результативність фізичної активності учнів під час тренувань [9].

Виходячи з вище зазначеного можна констатувати, що дослідження є досить актуальним та потребує подальших пошуків.

Мета статті полягає у визначені основних аспектів стану фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти на сучасному етапі.

У ході дослідження використовувалися методи, які включають аналіз наукової літератури, аналіз документальних матеріалів, систематизацію даних щодо питань фізичного виховання здобувачів закладів загальної середньої освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Надзвичайно важливим значенням є вивчення тенденцій розвитку сфери фізичної культури і спорту в закладах загальної середньої освіти, у зв'язку із чим постає необхідність досліджень даної проблематики.

За статистичними даними [6] вдалося з'ясувати, що у період з 2018 по 2023 роки скоротилася кількість здобувачів закладів загальної середньої освіти (рис.1), це пов'язано в першу чергу із запровадженням в Україні воєнного стану. Також спостерігається збільшення кількості дітей, які віднесені до підготовчої та спеціальної медичних груп у зв'язку з COVID-19, емоційними розладами, проведенням уроків у дистанційному режимі, проведенням вільного часу за різними гаджетами та інше.

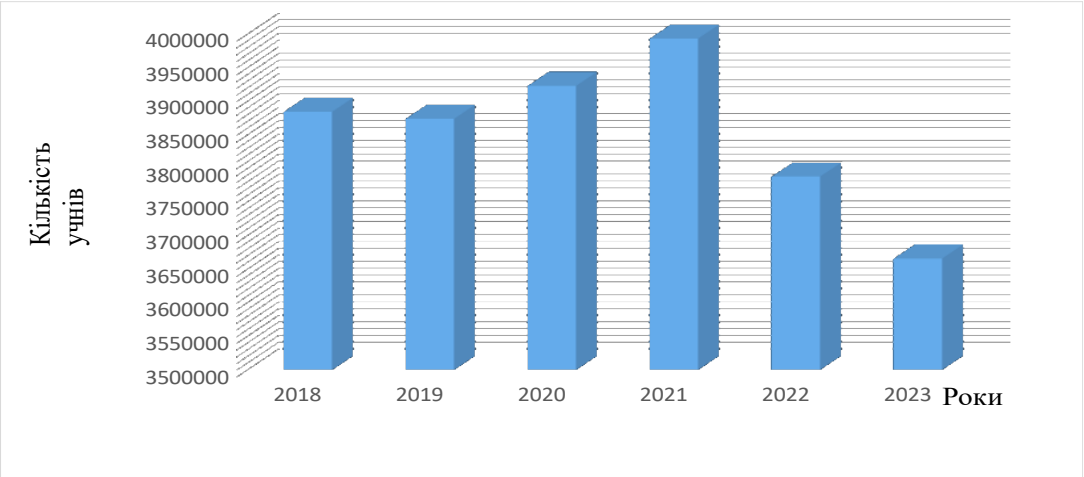

Рис.1 Динаміка кількості здобувачів у закладах загальної середньої освіти

У ході дослідження було з'ясовано, що стан фізичного виховання у закладах загальної середньої освіти можна охарактеризувати за певними аспектами (табл.1).

Таблиця 1

Стан фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти

Аспекти	**Характеристика**
Програмно-нормативний	Оновлення програм з фізичної культури відповідно до вимог МОН України
Організаційний	Організація і проведення уроків фізичної культури. Участь у фізкультурно-спортивних заходах.
Методичний	Використання методик. Підвищення кваліфікації вчителів.
Інфраструктурний	Наявність матеріально-технічної бази (спортивні зали, спортивні майданчики, спортивне обладнання, спортивний інвентар)
Мотиваційний	Мотивація учнів до занять різними видами рухових активностей.
Індивідуальний	Врахування індивідуальних можливостей учнів.
Здоров'язбережувальний	Фізичний стан учнів. Популяризація здорового способу життя.
Інноваційний	Використання інноваційних технологій
Соціальний аспект	Співпраця закладів освіти з батьками та громадою.

Процес фізичного виховання у закладах освіти регламентується відповідними законодавчими документами [5; 7].

Програма з фізичної культури на сучасному етапі постійно оновлюється відповідно до вимог Нової української школи. Основний акцент робиться на розвиток життєво важливих рухових умінь та навичок, здорового способу життя та зміцнення здоров'я школярів.

У деяких школах, особливо у сільській місцевості, недостатньо вчителів фізичної культури, які мають належну кваліфікацію для реалізації програми НУШ. Це впливає на якість навчання та мотивацію учнів займатися спортом. Не всі вчителі фізичної культури проходять курси підвищення кваліфікації, що ускладнює впровадження сучасних методик.

Існує різниця в доступі до фізичних активностей між міськими та сільськими школами, де часто є нестача ресурсів до занять різними видами рухових активностей. Також слід вказати на нерівномірність розвитку інфраструктури у деяких регіонах особливо у сільській місцевості, відсутність фінансування та кваліфікованих кадрів, що в свою чергу гальмує впровадження інноваційних технологій у процес фізичного виховання у закладах загальної середньої освіти.

Велика увага приділяється емоційному стану учнів. Заняття фізичною культурою допомагають зняти стрес та підвищують мотивацію здобувачів закладів загальної середньої освіти до різних видів рухових активностей.

У сучасній системі фізичного виховання враховуються індивідуальні потреби та фізичні можливості кожного учня. Це дозволяє адаптувати програми для дітей різних медичних груп та з особливими потребами або з високим рівнем фізичної підготовленості. У багатьох школах процес фізичного виховання залишається однаковим для всіх учнів, не враховуючи їхні фізичні можливості, стан здоров'я та інтереси.

Багато традиційних і нетрадиційних видів спорту, які представлені у програмі Нової української школив приділяють увагу пропаганді здорового способу життя. Проводяться просвітницькі заходи та інтегровані заняття, спрямовані на те, щоб навчити дітей правильному ставленню до власного здоров'я.

Впровадження інноваційних технологій відповідно до реалізації програми з фізичної культури нової української школи є нагальним на сучасному етапі. Використання комп'ютерних технологій стало актуальним через пандемію COVID - 19 та із запровадженням воєнного стану. Вчителі впроваджують відеоуроки та онлайн-інструкції для виконання фізичних вправ самостійно. На уроках здобувачі закладів загальної середньої освіти використовують мобільні додатки, інтерактивні платформи.

Отже, сучасний стан фізичного виховання є динамічним, з постійним оновленням програм та умов, проте вимагає подальшого розвитку в контексті модернізації інфраструктури та інших аспектів.

Висновки. Сучасний процес фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти України регламентується такими законами: Закон України «Про освіту», Закон України «Про повну загальну середню освіту», Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, Закон України «Про фізичну культуру і спорт».

Також вивчення питання про сучасний стан фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти є важливим і актуальним з метою поліпшення різних сторін процесу фізичного виховання.

У результаті дослідження вдалося обґрунтувати основні аспекти процесу фізичного виховання та визначити шляхи його удосконалення: покращення матеріально-технічної бази через модернізацію спортивних залів та майданчиків, придбання сучасного обладнання та інвентарю; самоудосконалення вчителя фізичної культури; використання інноваційних засобів та методів навчання; використання комп'ютерних технологій, застосування фітнес-трекерів, мобільних додатків та інших інноваційних технологій для моніторингу фізичної активності учнів; врахування індивідуальних особливостей здобувачів загальної середньої освіти та залучення дітей з обмеженими можливостями здоров'я; формування здорового способу життя; налагодження співпраці закладів освіти з батьками та громадою, залучення їх до організації і проведення різних фізкультурно-оздоровчих заходів.

Отже процес фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти України є важливим елементом гармонійного фізичного розвитку особистості здобувача, формування життєво-важливих рухових умінь та навичок і мотивації до занять різними видами рухових активностей. Врахування сучасних викликів, інтеграція інноваційних підходів та тісна співпраця з усіма учасниками освітнього процесу є ключовими для покращення здоров'я та фізичних здібностей здобувачів закладів загальної середньої освіти.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження будуть спрямовані на опитування вчителів фізичної культури закладів загальної середньої освіти з метою визначення ефективності реалізації програми з фізичної культури в умовах Нової української школи та відповідності сучасним вимогам.

Література

1. Бабаджанян В. В. Сучасний стан фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти під час війни в Україні / В. В. Бабаджанян, Н. В. Семаль, Н. А. Беседа та ін. // Наука і техніка. 2023. №2(16). С. 167- 176.
2. Бєлікова, Н., Подубінська, С. (2019). Сучасний стан організації позакласної роботи з фізичної культури. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини, (14), 15 – 19. Режим доступу: https://doi.org/10.32626/2309-8082.2019-14.15-19.
3. Біліченко, О. О., Лошицька, Т. І., Скирта, О. С. (2023). Актуальний стан фізичного розвитку юнаків старшого шкільного віку як невирішене педагогічне завдання уроків фізкультури. Імідж сучасного педагога, (4(211), 113 – 118. – Режим доступу: https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-4(211)-113-118.
4. Дарманська, І. М. (2023). Сучасні інновації в організації уроку фізичної культури в початковій школі. Актуальні проблеми розвитку освіти в сфері туризму, фізичної культури та спорту: матеріали Всеукраїнської наук.- практ. конф. (Хмельницький, 5-6 квітня 2022 р.), – С. 135-138.
5. Закони України. – Режим доступу: https://www.rada.gov.ua/.
6. Звіт із фізичної культури і спорту. Режим доступу: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Fizychna_kultura/statustuka/2023/zvit-za-formoyu-2-fk-za-2022-rik.pdf.

7. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf.

8. Котова О., Цибульська В., Суханова Г. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до роботи в новій українській школі. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка. Запоріжжя, 2022. Т. 2, No 29. С. 97–103. – Режим доступу: https://doi.org/10.33842/22195203-2023-29-97-103.

9. Литвин О. В. Використання інформаційних технологій школярами під час самостійних занять фізичними вправами. Актуальні проблеми фізичної культури і спорту в сучасному суспільстві : Зб. наук. пр. III Все укр. науково-практ. конф. (м. Житомир, 4 листоп. 2021 р). Житомир, 2021. С.28–30. – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/33472.

10. Моїсеєв С. О., Гузар В. М., Свирида В. С. Нова фізична культура у вимірах інновацій. Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор та одноборств у закладах вищої освіти. 2021. Т. 1. С. 91–94. – Режим доступу: http://economy.chdu.edu.ua/index.php/wissn015/article/view/224400.

11. Моїсеєв С.О., Гузар В.М., Шалар О.Г. Концептуальні засади розвитку предметних компетентностей учнів 1-4 класів на уроках фізичної культури в Новій українській школі. Педагогічний альманах: збірник наукових праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2019. Вип. 43. С. 45–56.

12. Овчарова Н. А. Нова Українська Школа сучасного вчителя фізичної культури. The 8th International scientific and practical conference “Priority areas of research in the scientific activity of teachers”(February 27–March 01, 2024) Zagreb, Croatia. International Science Group. 2024. 298 p.. 2024. С. 148-152.

13. Осадченко Т. Сучасний стан цифровізації у сфері фізичної культури та спорту в україні. Physical culture and sport: scientific perspective, вип. 2, Червень 2023, с. 103-8, doi:10.31891/pcs.2023.2.14.

14. Сороколіт Н. (2022). Розвиток професійних компетентностей учителів фізичної культури в умовах Нової української школи. Фізичне виховання, спорт і культура здоров’я у сучасному суспільстві, 2(58), 22–28. Режим доступу: DOI: https://doi.org/10.29038/2220-7481-2022-02-22-28.

15. Танасійчук, Ю. М. (2024). Проблеми та перспективи фізичного виховання в українських школах: аналіз сучасного стану та напрями розвитку. Педагогічна Академія: наукові записки, (3). Режим доступу: https://doi.org/10.57125/pedacademy.2024.02.29.02

16. ЧереповськаО. А. Фізичне виховання в умовах дистанційного навчання. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт).Київ, 2021. 2021. No 4(134). С. 116–120. – Режим доступу: https://doi.org/10.31392/npu-nc.series15.2021.4(134).29.

17. Чопик , М. (2024). Переваги та проблеми фізичного виховання в Новій Українській Школі. Матеріали конференцій МЦНД, (26.04.2024; Івано-Франківськ, Україна), 262–264. Режим доступу: https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/1166 .

Reference

1. Babadzhanian V. V. Suchasnyi stan fizychnoho vykhovannia studentiv u zakladakh vyshchoi osvity pid chas viiny v Ukraini / V. V. Babadzhanian, N. V. Semal, N. A. Beseda ta in. // Nauka i tekhnika. – 2023. – №2(16). – S. 167- 176.

2. Bielikova, N., Podubinska, S. (2019). Suchasnyi stan orhanizatsii pozaklasnoi roboty z fizychnoi kultury. Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohiienka. Fizychne vykhovannia, sport i zdorovia liudyny, (14), 15 – 19. – Rezhym dostupu: https://doi.org/10.32626/2309-8082.2019-14.15-19.

3. Bilichenko, O. O., Loshytska, T. I., Skyrta, O. S. (2023). Aktualnyi stan fizychnoho rozvytku yunakiv starshoho shkilnoho viku yak nevyrishene pedahohichne zavdannia urokiv fizkultury. Imidzh suchasnoho pedahoha, (4(211), 113 – 118. – Rezhym dostupu: https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-4(211)-113-118.

4. Darmanska, I. M. (2023). Suchasni innovatsii v orhanizatsii uroku fizychnoi kultury v pochatkovii shkoli. Aktualni problemy rozvytku osvity v sferi turyzmu, fizychnoi kultury ta sportu: materialy Vseukrainskoi nauk.- prakt. konf. (Khmelnytskyi, 5-6 kvitnia 2022 r.), – S. 135-138.

5. Zakony Ukrainy. – Rezhym dostupu: https://www.rada.gov.ua/.

6. Zvit iz fizychnoi kultury i sportu. – Rezhym dostupu: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Fizychna_kultura/statustuka/2023/zvit-za-formoyu-2-fk-za-2022-rik.pdf.

7. Kontseptsiia realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannia zahalnoi serednoi osvity «Nova ukrainska shkola» na period do 2029 roku. – Rezhym dostupu: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf.

8. Kotova O., Tsybulska V., Sukhanova H. Profesiina pidhotovka maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do roboty v novii ukrainskii shkoli. Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriia: Pedahohika. Zaporizhzhia, 2022. T. 2, No 29. S. 97–103. – Rezhym dostupu: https://doi.org/10.33842/22195203-2023-29-97-103.

9. Lytvyn O. V. Vykorystannia informatsiinykh tekhnolohii shkoliaramy pid chas samostiinykh zaniat fizychnymy vpravamy. Aktualni problemy fizychnoi kultury i sportu v suchasnomu suspilstvi : Zb. nauk. pr. III Vse ukr. naukovo-prakt. konf. (m. Zhytomyr, 4 lystop. 2021 r). Zhytomyr, 2021. S.28–30. – Rezhym dostupu: http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/33472.

10. Moiseiev S. O., Huzar V. M., Svyryda V. S. Nova fizychna kultura u vymirakh innovatsii. Problemy i perspektyvy rozvytku sportyvnykh ihor ta odnoborstv u zakladakh vyshchoi osvity. 2021. T. 1. S. 91–94. – Rezhym dostupu: http://economy.chdu.edu.ua/index.php/wissn015/article/view/224400.

11. Moiseiev S.O., Huzar V.M., Shalar O.H. Kontseptualni zasady rozvytku predmetnykh kompetentnostei uchniv 1-4

klasiv na urokakh fizychnoi kultury v Novii ukrainskii shkoli. Pedahohichnyi almanakh: zbirnyk naukovykh prats / redkol. V. V. Kuzmenko (holova) ta in. Kherson: KVNZ «Khersonska akademiia neperervnoi osvity», 2019. Vyp. 43. S. 45–56.

12. Ovcharova, Nadiia Andriivna. "Nova Ukrainska Shkola suchasnoho vchytelia fizychnoi kultury."The 8th International scientific and practical conference “Priority areas of research in the scientific activity of teachers”(February 27–March 01, 2024) Zagreb, Croatia. International Science Group. 2024. 298 p.. 2024. S. 148-152.

13. Osadchenko T. Suchasnyi stan tsyfrovizatsii u sferi fizychnoi kultury ta sportu v ukraini. Physical culture and sport: scientific perspective, vyp. 2, Cherven 2023, s. 103-8, doi:10.31891/pcs.2023.2.14.

14. Sorokolit N. (2022). Rozvytok profesiinykh kompetentnostei uchyteliv fizychnoi kultury v umovakh Novoi ukrainskoi shkoly. Fizychne vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi, 2(58), 22–28. Rezhym dostupu: DOI: https://doi.org/10.29038/2220-7481-2022-02-22-28.

15. Tanasiichuk, Yu. M. (2024). Problemy ta perspektyvy fizychnoho vykhovannia v ukrainskykh shkolakh: analiz suchasnoho stanu ta napriamy rozvytku. Pedahohichna Akademiia: naukovi zapysky, (3). – Rezhym dostupu: https://doi.org/10.57125/pedacademy.2024.02.29.02

16. CherepovskaO. A. Fizychne vykhovannia v umovakh dystantsiinoho navchannia. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriia 15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport).Kyiv, 2021. 2021. No 4(134). S. 116–120. – Rezhym dostupu: https://doi.org/10.31392/npu-nc.series15.2021.4(134).29.

17. Chopyk , M. (2024). Perevahy ta problemy fizychnoho vykhovannia v Novii Ukrainskii Shkoli. Materialy konferentsii MTsND, (26.04.2024; Ivano-Frankivsk, Ukraina), 262–264. – Rezhym dostupu: https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/1166.

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.9(182).13
УДК 37.037:796.85

Гетьман М. О.,
ORCID ID https://orcid.org/ 0009-0008-7404-0167
аспірант Інституту проблем виховання НАПН України, м. Київ
Шматко Я. В.,
https://orcid.org/ 0000-0001-6310-4649
аспірант Інституту проблем виховання НАПН України, м. Київ

ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНО-ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ БОЙОВИМИ МИСТЕЦТВАМИ

Виховання морально-вольових якостей учнівської молоді в процесі занять бойовими мистецтвами. Морально-вольові якості є регулятором поведінки особистості у контексті її ціннісних установок, діяльності та взаємодії з іншими людини, що актуалізує питання щодо розробки відповідних форм, прийомів та методів роботи для виховання морально-вольових якостей учнівської молоді.

Численні вітчизняні та зарубіжні дослідження актуалізують виховний потенціал спортивно-оздоровчої діяльності у вихованні морально-вольових якостей особистості, зокрема через залучення учнівської молоді до занять бойовими мистецтвами.

Аналіз вітчизняних та зарубіжних наукових праць та практичного досвіду щодо впровадження елементів бойових мистецтв у освітній процес ЗЗСО дозволяє зробити висновки про їх ресурсний потенціал, який сприяє: вихованню важливих морально-вольових якостей; напрацюванню навичок емоційного контролю, концентрації, зосередженості; формуванню ціннісних ставлень (гідності, самоповаги, уважності та поваги; формуванню почуття емпатії, співпереживання, розумінню власних емоцій та почуттів інших; залученості до спільної діяльності, відповідальності за досягнення спільних результатів, розвиток навичок співпраці та ефективної взаємодії; напрацювання досвіду адаптивності, самоефективності, прийняття рішень, стратегічного та тактичного мислення; розвитку самодисциплінованості, послідовності, дотриманню зобов'язань; формуванню навичок встановлення пріоритетності важливих справ; вихованню ціннісного ставлення до здоров'я, здорового способу життя.

Ключові слова: *морально-вольові якості, бойові мистецтва, учнівська молоді, виховання, освітні заклади.*

Maryna Hetman, Yaroslav Shmatko. Education of moral and volitional qualities of student youth in the process of practicing martial arts. *Moral and volitional qualities are a regulator of individual behavior in the context of his value attitudes, activities and interaction with other people, which actualizes the issue of developing appropriate forms, methods and methods of work for the education of moral and volitional qualities of student youth.*

Numerous domestic and foreign studies actualize the educational potential of sports and recreational activities in the education of moral and volitional qualities of the individual, in particular through the involvement of student youth in martial arts.

The analysis of domestic and foreign scientific works and practical experience regarding the introduction of elements of martial arts into the educational process of ZZSO allows us to draw conclusions about their resource potential, which contributes to: education of important moral and volitional qualities; developing skills of emotional control, concentration, concentration; formation of value attitudes (dignity, self-respect, attentiveness and respect; formation of a sense of empathy, compassion, understanding of one's own emotions and the feelings of others; involvement in joint activities, responsibility for achieving joint results, development of cooperation and effective interaction skills; gaining experience in adaptability, self-efficacy, acceptance